

Szczecin, 12.05.2026

dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US
Instytut Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Celestyny Miłoś
pt. "Publiczne wsparcie finansowe a proces umiędzynarodowienia mikro-,małych i
średnich przedsiębiorstw w Polsce,, napisanej na Uniwersytecie Ekonomicznym w
Krakowie pod kierunkiem Promotora dr hab. Tomasza Rachwała, prof. UEK, oraz
Promotora Pomocniczego dr hab. Pawła Ulmana, prof. UEK**

Niniejszą recenzję rozprawy doktorskiej mgr Celestyny Miłoś przygotowałem na podstawie pisma z dnia 16.03.2026 r. Dyrektora Szkoły Doktorskiej UEK prof. dr hab. Stanisława Popka (RDC.600.74P.3.2026)

Mając na uwadze treść art. 187 ust 1-3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 poz. 574 ze zm.) weryfikacja przedmiotowej dysertacji została dokonana przez pryzmat spełnienia wymagań merytorycznych i formalnych stawianych pracom doktorskim w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, takich jak: zasadność podjętej problematyki w tym sformułowanie tytułu i oryginalność problemu badawczego, umiejętność prowadzenia naukowego wywodu (w tym umiejętność stawiania celów, formułowania hipotez badawczych), umiejętność realizacji badań, układ i struktura pracy, strona formalna i edytorska.

1. Ocena wyboru problemu badawczego

Problematyka internacjonalizacji mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw stanowi jeden z kluczowych obszarów badawczych współczesnej ekonomii i finansów. Intensyfikacja procesów globalizacyjnych, postępująca integracja gospodarcza oraz dynamiczne przemiany technologiczne powodują, że ekspansja przedsiębiorstw na rynki zagraniczne staje się nie tylko istotnym determinantem wzrostu konkurencyjności podmiotów gospodarczych, lecz również ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego państw i regionów. Jak wskazują J. Johanson i J.-E. Vahlne (*Johanson, J., & Vahlne, J. E. (2015). The Uppsala internationalization process model revisited: From liability of foreignness to liability of outsidership. In International business strategy (pp. 33-59). Routledge*), internacjonalizacja przedsiębiorstw ma charakter ewolucyjny i jest rezultatem stopniowej

akumulacji wiedzy oraz doświadczenia na rynkach zagranicznych. Z kolei według S. Hollensena (Hollensen, S. (2020). *Global marketing* (pp. 978-1). Harlow: Pearson) umiędzynarodowienie przedsiębiorstw należy współcześnie postrzegać jako jeden z podstawowych mechanizmów budowania trwałej przewagi konkurencyjnej firm funkcjonujących w turbulentnym otoczeniu gospodarczym. W tym względzie biorąc pod uwagę wielkość podmiotów należy zauważyć, że w literaturze przedmiotu podkreśla się jednocześnie, iż sektor MŚP napotyka znacznie większe bariery internacjonalizacji niż przedsiębiorstwa duże. Ograniczenia te dotyczą przede wszystkim dostępu do kapitału, zasobów organizacyjnych, kompetencji menedżerskich, wiedzy o rynkach zagranicznych oraz możliwości tworzenia międzynarodowych sieci współpracy (Arndt, C., Buch, C. M., & Mattes, A. (2012). *Disentangling barriers to internationalization*. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 45(1), 41-63; Costa, E., Soares, A. L., & De Sousa, J. P. (2016). *Information, knowledge and collaboration management in the internationalisation of SMEs: A systematic literature review*. *International Journal of Information Management*, 36(4), 557-569). W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają instrumenty publicznego wsparcia finansowego, których celem jest redukcja barier wejścia na rynki zagraniczne oraz stymulowanie aktywności eksportowej przedsiębiorstw MŚP. Warto zauważyć, że problematyka efektywności tego rodzaju instrumentów pozostaje jednak nadal relatywnie słabo rozpoznana w polskiej literaturze naukowej, zwłaszcza w odniesieniu do kompleksowej oceny wpływu wsparcia publicznego na poszczególne wymiary internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania należy pozytywnie ocenić wybór problematyki badawczej podjętej przez mgr C. Miłoś, która podejmuje próbę empirycznej identyfikacji oddziaływania publicznego wsparcia finansowego na proces umiędzynarodowienia przedsiębiorstw sektora MŚP w Polsce. Trafnie wskazuje przy tym na istniejącą lukę badawczą dotyczącą niewystarczającej liczby badań analizujących wpływ instrumentów wsparcia na zakres internacjonalizacji, tempo umiędzynarodowienia oraz stopień zaangażowania przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych. Tym samym podjęta problematyka posiada zarówno istotny walor poznawczy, jak i aplikacyjny. Ponadto na pozytywną ocenę zasługuje również osadzenie problematyki badawczej w aktualnych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych. Doktorantka uwzględnia wpływ pandemii COVID-19, zmian zachodzących w globalnych łańcuchach dostaw, procesów cyfryzacji gospodarki oraz napięć geopolitycznych związanych m.in. z konfliktem zbrojnym w Ukrainie. Świadczy to o świadomości Badaczki dot. współczesnych determinant funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku międzynarodowym oraz potrzebie reinterpretacji tradycyjnych modeli internacjonalizacji w warunkach zwiększonej niepewności otoczenia.

Warto podkreślić, że podjęte zagadnienie posiada również istotny wymiar praktyczny. Wyniki badań mogą stanowić wartościowe źródło wiedzy dla instytucji odpowiedzialnych za projektowanie oraz implementację instrumentów polityki gospodarczej ukierunkowanych na wspieranie internacjonalizacji przedsiębiorstw, a także dla przedsiębiorców podejmujących decyzje dotyczące ekspansji zagranicznej.

Reasumując, wybór problemu badawczego należy ocenić wysoko zarówno z perspektywy aktualności podjętej problematyki, jak i jej znaczenia dla rozwoju dyscypliny ekonomia i finanse. Podjęty przez Doktorantkę temat wpisuje się w aktualne kierunki badań nad internacjonalizacją przedsiębiorstw oraz efektywnością instrumentów wsparcia publicznego. Rozprawa posiada potencjał poznawczy i aplikacyjny, a jej wyniki mogą stanowić wartościowy wkład w rozwój badań dotyczących mechanizmów wspierania umiędzynarodowienia przedsiębiorstw sektora MŚP w Polsce.

2. Ocena poprawności sformułowania celów, hipotez pracy, metodyki badań

W procesie konceptualizacji problemu badawczego oraz formułowania celu głównego, celów szczegółowych i hipotez badawczych Doktorantka podjęła próbę identyfikacji wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. Należy jednak zauważyć, iż we wstępie rozprawy zabrakło wyraźnego i pogłębionego określenia luki badawczej, która w sposób jednoznaczny uzasadniałaby potrzebę realizacji podjętych badań. Co prawda w dalszej części pracy, zwłaszcza na stronach 74–80 dysertacji, Doktorantka podejmuje próbę wskazania ograniczeń dotychczasowych badań oraz prezentuje wybrane wyniki ewaluacji programów wsparcia publicznego, jednak analiza ta ma charakter fragmentaryczny i w niewystarczającym stopniu została osadzona w szerszych podstawach teoretycznych internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz ekonomii wsparcia publicznego. W większym stopniu skoncentrowano się bowiem na opisie i ewaluacji poszczególnych programów pomocowych niż na krytycznej syntezie dorobku naukowego odnoszącego się do mechanizmów oddziaływania wsparcia publicznego na proces umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. W mojej ocenie szersze wyeksponowanie ograniczeń dotychczasowych badań — zarówno w wymiarze teoretycznym, empirycznym, jak i praktycznym — pozwoliłoby pełniej uzasadnić aktualność problematyki oraz wyraźniej zaakcentować oryginalny wkład rozprawy do rozwoju dyscypliny ekonomia i finanse.

Pozytywnie należy ocenić fakt zachowania konsekwencji metodologicznej w strukturze pracy. Doktorantka we wstępie nie formułuje odrębnych pytań badawczych, lecz koncentruje się bezpośrednio na prezentacji celu głównego, celów szczegółowych oraz hipotez

badawczych. Takie rozwiązanie należy uznać za poprawne metodologicznie i zgodne z logiką prowadzenia procesu badawczego w naukach społecznych, gdyż eliminuje ryzyko powielania treści pomiędzy pytaniami badawczymi a celami rozprawy.

Oceniając cel główny pracy należy stwierdzić, że został on sformułowany poprawnie, w sposób precyzyjny i pozostaje spójny zarówno z tytułem rozprawy, jak i z zakresem prowadzonych analiz badawczych. Doktorantka wyodrębniła ponadto cele szczegółowe odnoszące się do części teoretycznej, metodologicznej oraz empirycznej pracy. Konstrukcję celów szczegółowych należy ocenić pozytywnie, gdyż pozostają logicznie powiązane z problemem badawczym oraz zachowują spójność z układem dysertacji.

Na podstawie przeprowadzonej kwerendy literatury Doktorantka sformułowała hipotezę główną, która została rozwinięta poprzez cztery hipotezy szczegółowe. W mojej ocenie hipotezy badawcze zostały sformułowane poprawnie pod względem metodologicznym i pozostają spójne z prezentowanymi w pracy treściami teoretycznymi oraz zakresem analiz empirycznych. Pozytywnie należy ocenić fakt wykorzystania hipotez kierunkowych, w których Doktorantka określa kierunek zależności pomiędzy analizowanymi zmiennymi. Świadczy to o dojrzałości metodologicznej oraz świadomym projektowaniu procesu badawczego. Jednocześnie należy zauważyć, iż część hipotez (np. H1, H2, czy H3) ma charakter relatywnie intuicyjny i w znacznym stopniu potwierdza zależności wskazywane już wcześniej w literaturze przedmiotu. W przyszłych badaniach warto byłoby rozważyć bardziej pogłębione hipotezy odnoszące się np. do różnic branżowych, poziomu innowacyjności przedsiębiorstw czy skuteczności poszczególnych instrumentów wsparcia publicznego.

Dokonując oceny zastosowanych metod, należy stwierdzić, że w części teoretycznej rozprawy Doktorantka zastosowała analizę krytyczną literatury przedmiotu, wykorzystując jednocześnie operacje logicznego wnioskowania i dedukcji. Natomiast w części empirycznej posłużono się metodą ankietową właściwą dla badań ilościowych oraz analizą porównawczą wyników badań. W badaniu wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety skierowany do przedsiębiorstw sektora MŚP. Pozytywnie należy również ocenić dokonany przez Doktorantkę podział zmiennych dotyczących analizowanej problematyki na niezależne, zależne oraz kontrolne, a także ich operacjonalizację przedstawioną w pracy. Świadczy to o poprawnym przygotowaniu modelu badawczego oraz świadomym podejściu do procesu weryfikacji hipotez. Na uwagę zasługuje również fakt, iż Doktorantka szczegółowo scharakteryzowała programy wsparcia publicznego stanowiące podstawę doboru przedsiębiorstw do badań, co zwiększa transparentność procesu badawczego oraz podnosi wartość poznawczą uzyskanych wyników. Wysoko należy ocenić również próbę oszacowania populacji badawczej na

podstawie danych pochodzących z instytucji publicznych oraz wyodrębnienie beneficjentów poszczególnych programów wsparcia m.in. takich jak Go to Brand, Internacjonalizacja MŚP czy Polskie Mosty Technologiczne. Pozytywnie oceniam przeprowadzenie badania pilotażowego poprzedzającego właściwe badania empiryczne. Świadczy to o dbałości Doktorantki o poprawność konstrukcji narzędzia badawczego oraz rzetelność pozyskiwanych danych. Istotnym walorem części metodologicznej jest także przedstawienie schematu postępowania badawczego, który porządkuje kolejne etapy realizacji badań i zwiększa przejrzystość procesu badawczego.

Doktorantka poprawnie dobrała metody statystyczne do charakteru analizowanych zmiennych. Weryfikacja hipotez została przeprowadzona z wykorzystaniem nieparametrycznego testu niezależności chi-kwadrat Pearsona oraz współczynnika V Cramera, który umożliwił określenie siły zależności pomiędzy badanymi zmiennymi. Dobór metod należy uznać za adekwatny do przyjętych celów badawczych oraz charakteru zgromadzonego materiału empirycznego. Pewne zastrzeżenia budzi jednak stosunkowo ograniczona refleksja dotycząca ograniczeń zastosowanej metody badawczej oraz reprezentatywności badanej próby. Warto byłoby również rozważyć uzupełnienie analiz ilościowych o element jakościowy, np. w postaci wywiadów pogłębionych lub studiów przypadków, które mogłyby dostarczyć dodatkowych informacji dotyczących mechanizmów oddziaływania publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Dokonując całościowej oceny części metodologicznej rozprawy stwierdzam, że przyjęte podejście badawcze oraz zastosowane metody umożliwiły realizację postawionych celów i weryfikację hipotez badawczych. Tym samym rozprawa spełnia wymagania metodologiczne stawiane pracom doktorskim w dyscyplinie ekonomia i finanse.

3. Ocena zakresu pracy, źródeł informacji

Oceniając zakres rozprawy doktorskiej mgr Celestyny Miłoś należy stwierdzić, że:

- zakres przedmiotowy pracy obejmował diagnozę wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw;
- zakres podmiotowy badań dotyczył przedsiębiorstw sektora MŚP funkcjonujących w Polsce, zarówno korzystających z instrumentów publicznego wsparcia internacjonalizacji, jak i podmiotów realizujących proces umiędzynarodowienia przy wykorzystaniu zasobów własnych;
- zakres czasowy warstwy empirycznej obejmował miesiące listopad – grudzień 2023, co pozostaje spójne z okresem funkcjonowania analizowanych programów wsparcia oraz

umożliwia ocenę wpływu instrumentów finansowych na proces umiędzynarodowienia przedsiębiorstw w warunkach dynamicznych zmian gospodarczych;

- zakres przestrzenny badań odnosił się do przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Polski w wszystkich 16. województwach.

Analizując wykorzystane źródła należy zauważyć, iż bibliografia rozprawy została przygotowana w sposób obszerny i pozostaje spójna z problematyką internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz publicznego wsparcia finansowego. Po uwzględnieniu całej bibliografii (s. 152–174 wraz z aktami prawnymi) można oszacować (gdyż brakuje numeracji w bibliografii), że rozprawa obejmuje ponad 230 pozycji bibliograficznych. Wśród nich około ponad 30% pozycji stanowią publikacje wydane po 2015 roku. Jednocześnie należy zauważyć, iż dominują źródła polskojęzyczne ponad 50% pozycji, podczas gdy literatura anglojęzyczna obejmuje około 40% wszystkich publikacji. Pojawiają się również pojedyncze pozycje w innych językach, m.in. niemieckim.

Na pozytywną ocenę zasługuje szeroki zakres wykorzystanych źródeł, obejmujących monografie naukowe, artykuły publikowane w czasopismach naukowych, raporty instytucjonalne, dokumenty rządowe, opracowania OECD i WTO oraz akty prawne. W bibliografii obecne są zarówno opracowania klasyczne dot. koncepcji internacjonalizacji przedsiębiorstw, reprezentowane m.in. przez dorobek J. Johansona i J.E. Vahlne'a, J.H. Dunninga czy R. Vernona, jak również nowsze odnoszące się do wpływu pandemii COVID-19, odporności przedsiębiorstw oraz współczesnych procesów umiędzynarodowienia. Świadczy to o dążeniu Doktorantki do połączenia klasycznych podstaw teoretycznych z aktualnymi uwarunkowaniami gospodarczymi.

4. Struktura pracy i ocena strony formalnej rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska wraz z bibliografią, spisem tabel, rysunków, załącznikiem ankiety (którego nie ma wymienionego w spisie treści) liczy 206 stron. Część teoretyczna obejmuje ok. 39% zasadniczej części pracy, część metodologiczna około 16%, natomiast część empiryczna stanowi około 45% rozprawy. Zachowane proporcje pomiędzy warstwą teoretyczną i empiryczną należy ocenić pozytywnie, gdyż świadczą o dobrej eksploracji literatury przedmiotu oraz właściwym przygotowaniu podstaw do realizacji badań własnych.

Układ pracy należy ocenić pozytywnie, gdyż rozprawa obejmuje wszystkie podstawowe elementy konstrukcyjne wymagane w pracach doktorskich z zakresu ekonomii i finansów.

Tytuły zostały sformułowane poprawnie i adekwatnie odzwierciedlają analizowaną problematykę. Poszczególne rozdziały tworzą logiczną i merytorycznie spójną całość podporządkowaną realizacji celu głównego oraz weryfikacji hipotez badawczych. Struktura rozprawy została zaprojektowana w sposób konsekwentny — od rozważań teoretycznych dotyczących istoty internacjonalizacji przedsiębiorstw, poprzez analizę polityki wspierania działalności zagranicznej przedsiębiorstw i założeń metodologicznych badań, aż do prezentacji wyników badań własnych.

Oceniając stronę formalną i językową recenzowanej rozprawy należy stwierdzić, iż praca została przygotowana starannie pod względem redakcyjnym oraz edytorskim. Dysertacja napisana jest językiem naukowym, a jednocześnie komunikatywnym i przejrzystym, co pozytywnie wpływa na odbiór prezentowanych treści. Doktorantka zachowuje logiczny tok wywodu oraz właściwe następstwo analizowanych zagadnień, wykazując się umiejętnością syntetycznego prezentowania problemów badawczych oraz poprawną interpretacją wyników badań. Na pozytywną ocenę zasługuje również przygotowanie elementów formalnych pracy, w tym tabel, rysunków, przypisów, które zostały opracowane z należytą starannością i pozostają spójne z treścią rozprawy. Warstwa językowa stanowi niewątpliwą wartość pracy, a całość została zredagowana w sposób ułatwiający lekturę oraz właściwy odbiór prezentowanych treści naukowych.

Reasumując, stronę formalną i edytorską rozprawy oceniam pozytywnie i stwierdzam, iż Doktorantka dołożyła należytej staranności w przygotowaniu dysertacji zarówno pod względem językowym jak i technicznym.

5. Zawartość merytoryczna rozprawy

We wstępie Doktorantka w sposób poprawny uzasadniła wybór problematyki badawczej, przedstawiła cel główny i cele szczegółowe rozprawy, hipotezy badawcze oraz podstawowe założenia metodologiczne prowadzonych badań. Ponadto zaprezentowała strukturę pracy oraz krótko scharakteryzowała zawartość poszczególnych rozdziałów, co pozytywnie wpływa na przejrzystość wywodu i ułatwia odbiór prezentowanych treści. Pewien niedosyt pozostawia jednak brak wyraźnego wyodrębnienia luk badawczych, o których wspomniano już w punkcie drugim niniejszej recenzji. Na szczególne podkreślenie zasługuje natomiast sposób uporządkowania celów rozprawy. Pozytywnie należy ocenić wyodrębnienie celów teoriopoznawczych, metodycznych oraz empiriopoznawczych, co świadczy o świadomości

metodologicznej Doktorantki oraz uporządkowanym podejściu do projektowania procesu badawczego.

Rozdział pierwszy przedstawia konceptualizację internacjonalizacji przedsiębiorstw. Doktorantka, opierając się przede wszystkim na dorobku dyscypliny ekonomii i finansów, dokonała charakterystyki istoty internacjonalizacji przedsiębiorstw, prezentując różnorodne podejścia definicyjne oraz wybrane koncepcje umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. Na pozytywną ocenę zasługuje szeroki przegląd literatury przedmiotu oraz uwzględnienie zarówno klasycznych, jak i współczesnych teorii internacjonalizacji. W mojej ocenie warto byłoby jednak uporządkować prezentowane definicje w układzie chronologicznym, co pozwoliłoby lepiej ukazać ewolucję badanego pojęcia w literaturze przedmiotu. W dalszej części rozdziału Doktorantka analizuje uwarunkowania internacjonalizacji przedsiębiorstw, uwzględniając różnorodne typologie determinant zobrazowane w tabelach 1 i 2, a następnie prezentuje najważniejsze teorie oraz formy internacjonalizacji przedsiębiorstw. Z perspektywy metodologicznej bardziej zasadne wydawałoby się jednak przedstawienie teorii internacjonalizacji bezpośrednio po podrozdziale 1.1, a dopiero następnie omówienie czynników wpływających na proces umiędzynarodowienia przedsiębiorstw, co zwiększyłoby spójność wyводу. Pewien niedosyt związany jest z przyjętą definicją w dysertacji internacjonalizacji przedsiębiorstwa, gdyż nie zostało jednoznacznie wskazane, czy jest to definicja autorska, czy też stanowi syntezę literatury przedmiotu.

Rozdział drugi poświęcony został analizie polityki państwa na rzecz rozwoju działalności zagranicznej przedsiębiorstw. Na pozytywną ocenę zasługują rozważania dotyczące charakterystyki protekcjonizmu i liberalizmu w polityce handlowej, które stanowią właściwe wprowadzenie do dalszych analiz związanych ze wsparciem internacjonalizacji przedsiębiorstw. Doktorantka poprawnie przedstawia również system wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorstw w Polsce, wyodrębniając najważniejsze instytucje odpowiedzialne za realizację polityki wsparcia, w tym m.in. Polski Fundusz Rozwoju (PFR), Agencję Rozwoju Przemysłu (ARP), Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE), Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) czy Polską Agencję Inwestycji i Handlu (PAIH). Istotną część rozdziału stanowią również rozważania dotyczące polityki proeksportowej, wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz instrumentów wspierania działalności zagranicznej przedsiębiorstw sektora MŚP. Doktorantka trafnie wskazuje znaczenie poszczególnych instrumentów finansowych i instytucjonalnych w procesie umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. Jednak warto zauważyć, że perspektywy metodologicznej właściwe byłoby najpierw omówienie

polityki wspierania internacjonalizacji przedsiębiorstw, a dopiero następnie przedstawienie systemu instytucjonalnego odpowiedzialnego za realizację tej polityki. Takie rozwiązanie zwiększyłoby spójność i logiczne następstwo prowadzonych rozważań.

Dokonując podsumowania rozdziałów teoretycznych należy stwierdzić, że Doktorantka wykazała się dobrą znajomością problematyki internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz publicznego wsparcia działalności zagranicznej przedsiębiorstw sektora MŚP. W sposób uporządkowany przedstawiła najważniejsze zagadnienia definicyjne, teorie internacjonalizacji oraz determinanty procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw, uwzględniając zarówno klasyczne, jak i współczesne podejścia badawcze. Pozytywnie należy ocenić również analizę polityki wspierania internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz charakterystykę systemu instytucjonalnego wsparcia działalności zagranicznej przedsiębiorstw w Polsce. Kształt i zakres rozdziałów teoretycznych świadczą o odpowiednim przygotowaniu merytorycznym Doktorantki oraz właściwie dobranej literaturze przedmiotu, stanowiącej podstawę do realizacji dalszych analiz empirycznych.

Rozdział trzeci ma charakter metodologiczny i został poświęcony założeniom procesu badawczego oraz metodom wykorzystanym do weryfikacji hipotez badawczych. Doktorantka poprawnie przedstawiła cele i hipotezy badawcze, a także zaprezentowała model badawczy oraz procedurę realizacji badań empirycznych. Na pozytywną ocenę zasługuje przejrzyste przedstawienie schematu postępowania badawczego oraz właściwy dobór metod i narzędzi statystycznych wykorzystanych w analizie materiału empirycznego. Wątpliwości budzi jednak umieszczenie w rozdziale metodologicznym podrozdziału dotyczącego dotychczasowych badań nad analizowaną problematyką. W mojej ocenie tego rodzaju rozważania powinny zostać szerzej przedstawione w części teoretycznej rozprawy, gdyż stanowią element przeglądu literatury przedmiotu oraz podstawę identyfikacji luki badawczej. Pozytywnie należy natomiast ocenić sposób charakterystyki próby badawczej. Na szczególne podkreślenie zasługuje staranność Doktorantki w zakresie określenia populacji badawczej oraz wyodrębnienia próby badawczej i kontrolnej. Takie rozwiązanie metodologiczne zwiększa wartość poznawczą prowadzonych analiz oraz umożliwia bardziej wiarygodną ocenę wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP.

Istotne znaczenie z punktu realizacji celów dysertacji ma rozdział 4., który poświęcony został analizie wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces umiędzynarodowienia przedsiębiorstw sektora MŚP w świetle badań własnych. Na wstępie Doktorantka przedstawia założenia dotyczące wykorzystanych metod statystycznych oraz statystyk testowych. W mojej ocenie bardziej zasadne byłoby jednak umieszczenie tego rodzaju treści w rozdziale

metodologicznym, gdyż odnoszą się one bezpośrednio do procedury badawczej i zastosowanych narzędzi analitycznych. W dalszej części rozdziału Doktorantka w sposób uporządkowany analizuje wpływ publicznego wsparcia finansowego na zakres internacjonalizacji badanych przedsiębiorstw, tempo internacjonalizacji oraz rozszerzenie i planowanie działań internacjonalizacyjnych przedsiębiorstw. Na pozytywną ocenę zasługuje konsekwencja w prezentacji wyników badań oraz powiązanie analiz empirycznych z wcześniej sformułowanymi hipotezami badawczymi. Istotnym walorem rozdziału jest także ocena publicznego wsparcia finansowego internacjonalizacji badanych przedsiębiorstw, która stanowi wartościowe podsumowanie przeprowadzonych analiz empirycznych.

Rozdział piąty poświęcony został analizie komparatystycznej wyników badań własnych Doktorantki z rezultatami badań prezentowanych w literaturze przedmiotu. W tym względzie Doktorantka nie ogranicza się jedynie do prezentacji wyników własnych badań, lecz podejmuje próbę ich osadzenia w szerszym kontekście naukowym, wskazując podobieństwa oraz różnice względem wcześniejszych ustaleń badaczy zajmujących się problematyką internacjonalizacji przedsiębiorstw i wsparcia publicznego. W rozdziale przedstawiono również weryfikację założeń postępowania badawczego oraz ocenę przyjętych hipotez badawczych. Na szczególne podkreślenie zasługuje opracowanie autorskiego modelu wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw sektora MŚP. Model ten został oparty na takich wymiarach, jak zakres internacjonalizacji, tempo internacjonalizacji, stopień internacjonalizacji oraz podejmowanie dalszych decyzji dotyczących umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. Rozwiązanie to należy uznać za wartościowy element rozprawy, stanowiący próbę syntetycznego ujęcia mechanizmów oddziaływania wsparcia publicznego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP

Biorąc pod uwagę część empiryczną rozprawy należy stwierdzić, że Doktorantka prezentuje wyniki badań w sposób uporządkowany i przejrzysty, zachowując spójność pomiędzy analizą empiryczną a wcześniej sformułowanymi celami i hipotezami badawczymi. Zgromadzony materiał empiryczny stanowił podstawę do formułowania wniosków dotyczących wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP, co podkreśla aplikacyjny wymiar rozprawy.

Zakończenie pracy stanowi właściwe podsumowanie przeprowadzonych rozważań teoretycznych i analiz empirycznych. Wnioski pozostają zgodne z uzyskanymi wynikami badań, a Doktorantka poprawnie dokonała weryfikacji przyjętych założeń badawczych, co świadczy o dojrzałości badawczej oraz umiejętności krytycznej oceny realizowanego procesu badawczego.

6. Pytania problemowe

Po wnikliwym zapoznaniu się z dysertacją stawiam pytania szczegółowe do Doktorantki, o odpowiedź na które prosiłbym podczas publicznej obrony:

1. Jakie są główne ograniczenia oraz bariery implementacji zaproponowanego w dysertacji modelu wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP? W jaki sposób przedsiębiorstwa oraz instytucje publiczne mogłyby przewycięzać te ograniczenia? Czy można stwierdzić, że zaproponowany model jest modelem uniwersalnym?
2. W jakim stopniu skuteczność publicznego wsparcia finansowego internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP zależy od branży, poziomu innowacyjności przedsiębiorstwa lub doświadczenia przedsiębiorców w działalności międzynarodowej?

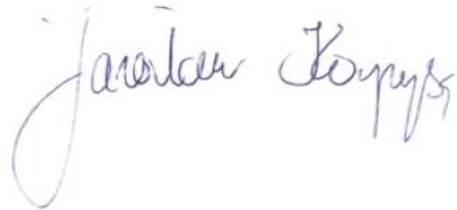
7. Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr Celestyny Miłoś stanowi wartościowe i interesujące opracowanie dotyczące wpływu publicznego wsparcia finansowego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP w Polsce. Przedłożoną dysertację oceniam jednoznacznie pozytywnie. W moim przekonaniu Doktorantka wykazała się dobrą znajomością problematyki internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz instrumentów polityki wspierania działalności zagranicznej przedsiębiorstw. Podjęte rozważania mają charakter aktualny i wpisują się w istotny nurt badań dotyczących umiędzynarodowienia przedsiębiorstw sektora MŚP oraz efektywności publicznych instrumentów wsparcia. Ponadto lektura rozprawy prowadzi do wniosku, iż Doktorantka posiada umiejętność prowadzenia analiz naukowych, właściwego doboru metod badawczych oraz poprawnej interpretacji wyników badań empirycznych. Na pozytywną ocenę zasługuje zarówno część teoretyczna rozprawy, jak i przeprowadzone badania własne dotyczące wpływu publicznego wsparcia finansowego na zakres, tempo i stopień internacjonalizacji przedsiębiorstw. Warto podkreślić, iż Autorka dysertacji podjęła próbę opracowania autorskiego modelu wpływu wsparcia publicznego na proces internacjonalizacji przedsiębiorstw sektora MŚP, co należy uznać za wartościowy element rozprawy.

Reasumując stwierdzam, że dysertacja mgr Celestyny Miłoś pt. „Publiczne wsparcie finansowe a proces umiędzynarodowienia mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce”, napisana na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie pod kierunkiem Promotora dr hab.

Tomasza Rachwała, prof. UEK, oraz Promotora Pomocniczego dr hab. Pawła Ulmana, prof. UEK stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie dyscypliny ekonomii i finansów oraz problematyki internacjonalizacji przedsiębiorstw. Tym samym przedłożona rozprawa spełnia ustawowe kryteria stawiane pracom doktorskim w art. 187, 2 ust. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.)

Uwzględniając powyższe wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej oraz dopuszczenie do publicznej obrony.

Szczecin, 12 maja 2026 r.